

Bara för dig på

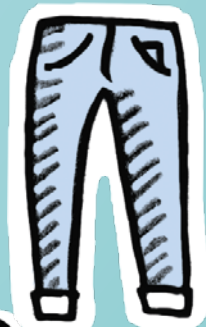
MELLANSTADIET

Lärarhandledning

1 2 3

rabén&sjögren

Hej!

Vi som har skrivit den här lärarhandledningen är tre pedagoger med flera års erfarenhet av att arbeta strukturerat med läsförståelse, främst på mellanstadiet. Under vårt arbete har vi märkt att kombinationen av de tre delarna högläsning, dialog och användandet av läsförståelsestrategier har varit ett framgångsrikt sätt att arbeta, inte minst för elever med svenska som andraspråk.

Tanken med lärarhandledningen

Detta material är tänkt som ett stöd för pedagoger och innehåller en mängd olika förslag på hur man kan arbeta med texterna. Utgångspunkten när man arbetar med text bör alltid vara elevernas egna frågor och funderingar. Vi som skrivit materialet har haft som mål att hjälpa till i denna process, att nå eleverna och deras tänkande, att locka fram frågorna och funderingarna. Det är först när man måste sätta ord på sina tankar och funderingar som de synliggörs, därför är *dialogen* central i textarbetet. För att på bästa sätt jobba med läsförståelse och nå längst med eleverna bör texterna läsas högt i par/helklass/av läraren, detta i kombination med samtal i mindre grupp samt i helklass. För att alla ska komma till tals och för att få fram klassens samlade tankar kan man använda följande struktur i samtal och återkoppling: Börja i stor grupp, sedan i mindre t.ex. i par, sedan tillbaka till stor grupp. Alternativt tvärtom med början i den mindre gruppen. Något att se upp med är arbete på egen hand eftersom det inte ger eleverna möjlighet till utbyte av tankar.

Vi utgår från fem olika strategier för läsförståelse:

Att förutspå

Att reda ut oklarheter

Att ställa frågor på, mellan och bortom raderna

Att skapa inre bilder

Att sammanfatta

Strukturen

Till varje text finns en sida bestående av viktiga ord och hur man kan arbeta med dem, frågor på innehållet, övningar utifrån läsförståelsestrategier samt tips på hur man kan jobba vidare med texten efter läsningen. Använd det som passar dig och din elevgrupp bäst, övningarna är endast förslag på hur man kan arbeta. Planeringarna behöver inte heller följas i en viss ordning eller helt. Tanken är att det ska finnas något som passar eller kan anpassas för att passa varje elevgrupp.

Eftersom mycket i texter inte står direkt uttalat är det viktigt att påtala och att träna på att förstå, tolka och dra slutsatser, göra *inferenser*. Därför har vi tagit med frågor *på*, *mellan och bortom raderna*, och *textkopplingar*. Frågor *på raderna* är sådana frågor där svaret står direkt uttalat i texten, *mellan raderna* är de frågor där man behöver tolka texten och dra egna slutsatser och *bortom raderna* är de frågor där läsaren måste använda sina egna erfarenheter för att hitta svaret.

Textkopplingar är de jämförelser vi gör när vi läser, *text-till-text-koppling* innebär att läsaren jämför texten med andra liknande texter den läst, *text-till-mig-koppling* innebär att läsaren jämför texten med sina egna erfarenheter och *text-till-världen-koppling* att läsaren jämför texten med sina kunskaper om världen.

Vi hoppas att våra tankar och förslag ska inspirera och hjälpa dig i ditt arbete med text- och läsförståelse.

Malin Gonzalez

Malin Hugander

Malin Jonsson

Kom och hjälp mig sid 7-21, Johan Theorin

Textens innehåll

Viktiga ord: Ilande, smalbenet, måtta, kvävde, hånlog, katedern, bultade, kapprummet, sneglade

Arbeta med ord: Diskutera valda ord innan läsning genom att ge eleverna en lista med ord eller ordkort som de ska definiera. Övningen kallas "Gissa ordet". Om man inte kan så ska man gissa. Detta leder ofta till att eleverna upptäcker att de kan mer än de tror. Efter läsning kontrolleras och revideras gissningarna.

Textkopplingar: På vilket sätt kan du känna igen dig i novellen? Låt eleverna göra kopplingar till texten. Du kan börja med att berätta om dina egna kopplingar. Text-till-mig: Vad från mitt eget liv kan jag känna igen i texten? Text-till-världen: Vad i texten kan jag känna igen från sådant som händer i världen? Text-till-text: Vad i texten känner jag igen från andra texter jag har läst?

Läsförståelsestrategi

Förutspå: Skriv titeln på tavlan och låt eleverna diskutera vad de tror att texten kommer att handla om, lista deras förslag på tavlan.

Skapa inre bilder: Lista ord och meningar som beskriver Eninai. Rita eller prata om hur hon kan se och vilka egenskaper hon har.

Sammanfatta: Återberätta texten med hjälp av *först, sedan, slutligen*. Sammanfatta texten genom att fundera på budskapet. Vad handlar texten om? Beskriv med ett ord!

Ställa frågor: Börja med elevernas egna frågor och utgå från dem! Vad undrar du? Här följer några ex. på frågor som kan vara till hjälp:

Vem är Janine/Jonas?

Hur väljer Jonas sitt första ord?

Hur beskriver författaren det som händer när Janine har läst dikten?

Vem är Eninai?

Varför är inte Janine rädd längre i slutet av texten?

Vilken stämning/känsla skapar författaren i texten?

Vilka ord använder författaren för att skapa känslan?

Varför skriver Jonas nonsens-meningar?

Vad händer när Janine har läst dikten? Varför?

Vad är speciellt med Eninai?

Hur slutar berättelsen?

Att läsa mellan och bortom raderna (inferenser)

Diskutera vilken information i texten som är viktig respektive oviktig för att förstå budskapet. Motivera! Exempel: "Hon visade ingenting. Hon hade inte valt att sitta i bänken bredvid Jonas, men hon var nästan van nu." Informationen är viktig eftersom läsaren förstår att Janine inte riktigt vill eller vågar berätta för Jonas att hon tycker att det är jobbigt med sparkarna.

Arbeta vidare

Skriv: Använd orden som valdes ut för att beskriva stämningen/känslan i texten och skriv en ny berättelse eller dikt.

Det trasiga hjärtat sid 23-35, Kristina Ohlsson

Textens innehåll

Viktiga ord: Hummade, harklade sig, katrinplommonbiffar, syrgas

Arbeta med ord: Diskutera valda ord innan läsning genom att ge eleverna en lista med ord eller ordkort som de ska definiera. Övningen kallas "Gissa ordet". Om man inte kan så ska man gissa. Detta leder ofta till att eleverna upptäcker att de kan mer än de tror. Efter läsning kontrolleras och revideras gissningarna.

Läsförståelsestrategi

Förutspå: Skriv titeln på tavlan och låt eleverna diskutera vad de tror att texten kommer att handla om, lista deras förslag på tavlan.

Läs nästan hela sidan 26 och fundera på vad som kommer att hända.

Sammanfatta: Läs sista stycket och fundera på vad flickan menar. Återberätta texten med hjälp av Först, sedan, slutligen. Sammanfatta texten genom att fundera på budskapet. Vad handlar texten om? Beskriv med ett ord!

Ställa frågor: Börja med elevernas egna frågor och utgå från dem! Vad undrar du? Här följer några ex. på frågor som kan vara till hjälp.

Vem är Ebba?

Varför hummar och harklar sig föräldrarna när flickan frågar om Ebba?

Hur reagerar flickan när Ebba berättar vad hon är rädd för? Varför reagerar hon så?

Vilka likheter/skillnader finns mellan flickans och

Jannas listor över rädslor?

Varför berättar inte flickan om snatteriet för Ebba?

Varför blir flickan glad av att tänka på Englands drottning?

Vad samlar flickan i en låda under sängen? Varför?

Vem är textens jag?

Att läsa mellan och bortom raderna (inferenser)

Diskutera vad som menas med: "Och så vände hon sig om och städade något som redan var rent." sidan 25, "Det fanns så mycket annat att säga." sidan 26, "Något hjärta såg vi inte röken av." sidan 30, "Och så var det med den saken." sidan 34.

Arbeta vidare

Skriv: Skriv en lista på rädslor. Diskutera likheter och skillnader i par. Varför är vi rädda för olika/samma saker? Är man rädd för olika saker vid olika åldrar? Varför?

Onsdag eftermiddag sid 37-46, David Wiberg

Textens innehåll

Viktiga ord: Ord huk, gälla, roller, profil, U-sväng, T-korsning, räfflade, rödgråten

Arbeta med ord: Diskutera några ord innan läsning genom att ge eleverna en lista med ord eller ordkort som de ska definiera. Övningen kallas "Gissa ordet". Om man inte kan så ska man gissa. Detta leder ofta till att eleverna upptäcker att de kan mer än de tror, att även små korn av kunskap är till stor nytta. En del ord är bättre att stanna upp vid och diskutera under läsningens gång. Bäst är när eleverna själva reagerar och undrar över ett ord. Uppmuntra detta!

Textkopplingar: På vilket sätt kan du känna igen dig i novellen? Låt eleverna göra kopplingar till texten. Du kan börja med att berätta om dina egna kopplingar. Text-till-mig: Vad från mitt eget liv kan jag känna igen i texten? Text-till-världen: Vad i texten kan jag känna igen från sådant som händer i världen? Text-till-text: Vad i texten känner jag igen från andra texter jag har läst?

Läsförståelsestrategier

Förutspå: Läs första stycket och låt eleverna diskutera vad de tror texten kommer att handla om, lista deras förslag på tavlan.

Skapa inre bilder: Rita eller prata om olika bilder som kommer upp under läsningen som t.ex. slutet.

Sammanfatta: Vad handlar texten om? Låt eleverna diskutera tillsammans och kom i gruppen överens om en mening som sammanfattar hela texten. Leta saker i texten som berättar om personerna. Vad har de för förhållande till varandra?

Ställa frågor: Börja med elevernas egna frågor och utgå från dem! Här följer några ex. på frågor som kan vara till hjälp:

Vilket problem tar texten upp?

Vem är det som berättar?

Vem är Nalle? Hur kan man veta det?

Vem väntar personen på? Varför tror du det?

Vilka känslor har personen som berättar? Vad i texten visar det?

Vad menar författaren med den sista meningen

"Alla är samlade igen"?

Att läsa mellan och bortom raderna (inferenser)

Diskutera vad som menas med: "Sen är det som om stora roströda brännmaneter flyter in framför honom." sidan 40.

Arbeta vidare

Skriv: Fundera tillsammans på vad som kommer att hända sedan, skriv fortsättningen på novellen. Personen som berättar i texten skulle lämna några brev till sin mamma, skriv vad det stod i ett av breven.

Apan och Eldfoxen sid 49-66, Pamela Jaskoviak

Textens innehåll

Viktiga ord: Fullblod, ädel, Sahara, hingst, ökenfolk, skimmel, stjärn, skänklar, trav, tyglar, smacka, kärr, lupin, fux, hingst, sto, renrasigt, skritta, mule, dämpad, rykta, fallfärdigt, flagna, speja, sågspån, sadelkammare, träns, ryktborste, frusta, rotviska, bett, stigbygel, djinn, eld-ande, väsen, galoppera, ljum, sensommarvind, paddock, framhov, raggig, spränga fram

Arbeta med ord: Diskutera några ord innan läsning genom att ge eleverna en lista med ord eller ordkort som de ska definiera. Övningen kallas "Gissa ordet". Om man inte kan så ska man gissa. Detta leder ofta till att eleverna upptäcker att de kan mer än de tror, att även små korn av kunskap är till stor nytta. En del ord är bättre att stanna upp vid och diskutera under läsningens gång. Bäst är när eleverna själva reagerar och undrar över ett ord. Uppmuntra detta!

Läsförståelsestrategier

Förutspå: Skriv första meningen på tavlan och låt eleverna diskutera vad de tror att texten kommer att handla om, lista deras förslag på tavlan. Återkoppla till listan efter läsningen.

Skapa inre bilder: Rita eller prata om olika bilder som kommer upp under läsningen t.ex. slutet.

Sammanfatta: Läs de första fyra styckena och sammanfatta i en lista/en mening vad läsaren får reda på om textens huvudperson. Återkoppla till detta under den fortsatta läsningen.

Ställa frågor: Börja med elevernas egna frågor och utgå från dem! Här följer några ex. på frågor som kan vara till hjälp.

Varför heter/kallas Aspasia för Apan i texten?
Hur gammal är Aspasia?
Varför är Emma och Isa dumma mot Aspasia?

Aspasia's mamma ligger ofta och sover på dagtid.
Varför gör hon det?

Att läsa mellan och bortom raderna (inferenser)

Diskutera vad som menas med: "Det sved i ögonen." sidan 54. "Det dammade om min hand." sidan 56. Koppling till ordet ryktad i nästa mening. "den var täckt med ett tunt lager av damm." sidan 57. "Det här var inte att rida, utan att vara en del av en häst." sidan 64. "Isa öppnade munnen för att säga någonting, men stängde den igen, som en fisk." sidan 66.

Arbeta vidare

Dramatisering: För att bearbeta texten efteråt så passar forumspel bra. En scen ur texten som passar är när Aspasia är ute och cyklar och möter tjejerna. Låt eleverna komma fram till olika alternativ hur man på ett bättre sätt kan hantera en sådan situation. Hitta på andra repliker och spela upp scenen för klassen.

Varna tre gånger sid 69-80, Osmond Karim

Textens innehåll

Viktiga ord: Radar, vibbade, väsning, avfärdande, antasta, backning, lojt, hånfull, synfält, rasist, överkänslig, grubbla, primitiv, blodtörstig, skrån, mota, pilar, bulkiga, näven, kroppspråket

Arbeta med ord: Diskutera några ord innan läsning genom att ge eleverna en lista med ord eller ordkort som de ska definiera. Övningen kallas "Gissa ordet". Om man inte kan så ska man gissa. Detta leder ofta till att eleverna upptäcker att de kan mer än de tror, att även små korn av kunskap är till stor nytta. En del ord är bättre att stanna upp vid och diskutera under läsningens gång. Bäst är när eleverna själva reagerar och undrar över ett ord. Uppmuntra detta!

Textkopplingar: "Var fan är rastvakten när man behöver honom?" Någon som känner igen sig? "Väld är aldrig okej!" Någon som känner igen sig i situationen? Vem har rätt? Vem har fel?

Läsförståelsestrategier

Förutspå: Skriv titeln på tavlan och låt eleverna diskutera vad de tror att texten handlar om, lista deras förslag på tavlan. Återkoppla till listan efter läsningen. Stanna upp efter sidan 74. Diskutera vad de tror kommer att hända sen.

Ställa frågor: Börja alltid med elevernas egna frågor och utgå från dem! Här följer några ex. på frågor som kan vara till hjälp:

En fråga ur texten: "Varför är det ingen som försvarar honom?" sidan 73. Varför är det sin farbrors råd han följer och inte exempelvis föräldrarnas? Är farbrorns råd bra? Varför/varför inte? Vad är det som gör att Ali "kommer undan" i slutet av texten?

Att läsa mellan och bortom raderna (inferenser)

Diskutera vad som menas med: "Nu var alla vägar stängda" sidan 71.

Arbeta vidare

Argumentation: För att bearbeta texten efteråt så passar det bra att argumentera ur olika personers perspektiv. Låt eleverna sätta sig ner och diskutera i tre grupper utifrån tre olika perspektiv: Tobbes när han säger: "Det var ju han som slogs!", studierektorns: "Våld är aldrig okej!" och Alis utsatta situation. Avsluta med en gemensam diskussion där eleverna argumenterar utifrån personen de blivit tilldelad. Viktigt att påpeka att det inte nödvändigtvis är deras åsikter, utan att man kan argumentera för en viss ståndpunkt för att förstå mer.

I väntan på bussen sid 83-95, Kerstin Lundberg Hahn

Textens innehåll

Viktiga ord: Väntkur, frysande, skärpa, gest, upplysa, hummar, sneglar, lägrar sig

Arbeta med ord: Diskutera några ord innan läsning genom att ge eleverna en lista med ord eller ordkort som de ska definiera. Övningen kallas "Gissa ordet". Om man inte kan så ska man gissa. Detta leder ofta till att eleverna upptäcker att de kan mer än de tror, att även små korn av kunskap är till stor nytta. En del ord är bättre att stanna upp vid och diskutera under läsningens gång. Bäst är när eleverna själva reagerar och undrar över ett ord. Uppmuntra detta!

Läsförståelsestrategier

Förutspå: Fundera tillsammans på titeln, vad får den eleverna att tänka på? Brukar de själva åka buss? Vad gör de medan de väntar?

Skapa inre bilder: Rita eller prata om olika bilder som kommer upp under läsningen som t.ex. slutet. På vilket sätt använder författaren språket för att förmedla bilder?

Sammanfatta: Vilket ord sammanfattar texten bäst? Vänskap? Mod? Rädsla? Osäkerhet? Varför tycker eleverna så?

Ställa frågor: Börja med elevernas egna frågor och utgå från dem! Här följer några ex. på frågor som kan var till hjälp:

Vilket problem tar texten upp? Varför låter författaren huvudpersonerna bara heta "E" och "V"? Är "E" och "V" pojkar eller flickor? Vad i texten får dig att tro så? Varför vill inte "V" berätta varifrån hen kommer? Varför tror du att V inte tar upp sin mobil ur väskan? Tycker du att de blir vänner på slutet? Varför/ Varför inte?

Arbeta vidare

Rastaktiviteter: Diskutera tillsammans vad ni tror kommer att hända efter textens slut, skriv en fortsättning, träna på att skriva i dialogform.

Surret sid 97-108, Niklas Frykholm

Textens innehåll

Textkopplingar: På vilket sätt kan du känna igen dig i novellen? Vad gör du själv när det "surrar i huvudet"? Låt eleverna göra kopplingar till texten. Du kan börja med att berätta om dina egna kopplingar. Text-till-mig, Text-till-världen, Text-till-text.

Läsförståelsestrategier

Förutspå: Skriv titeln på tavlan och låt eleverna diskutera vad de tror att texten kommer att handla om, lista deras förslag på tavlan. Läs nu första stycket högt och låt eleverna diskutera och eventuellt modifiera sina förutsägelser.

Skapa inre bilder: Rita den bild som skapas i huvudet under läsningen. Skriv en bildtext till som beskriver bilden och förklarar vad i texten som skapade bilden.

Sammanfatta: Läs första och sista stycket extra noga. Återberätta vad som har hänt däremellan.

Ställa frågor: Börja med elevernas egna frågor och utgå från dem! Fokusera på frågor där svaren måste sökas på olika ställen i texten (mellan raderna). Vad får texten dig att undra?

Vem är berättare i texten?

Vad är surret?

Vad händer när hatten tas på? Hur beskrivs det i texten?

Varför vill inte de vuxna att huvudpersonen ska ha hatten på sig?

Vem är Maria? Hur vet du det?

Varför ljugar berättar-jaget om att inte ha övat på piano-läxan?

Varför ändrar sig berättar-jaget sedan?

Hur känner sig huvudpersonen i början och i slutet av novellen? Vad har skapat förändringen?

Hur känner sig huvudpersonen?

Gör Maria rätt? Motivera!

Vad tycker Lee om hatten?

Att läsa mellan och bortom raderna (inferenser)

Diskutera vad som menas med: "För det är en sån dag. Som alla andra dagar." sidan 99, "Börja inte nu." sidan 101, "Jag vill ha tillbaka mitt gamla rum. Med en dörr full av coola klistermärken. I staden där det fanns kompisar som visste vem jag var." sidan 101, "Allt det här fula och tråkiga som jag måste leva med är faktiskt jobbigt. Det kryper in i mig och surrar. Det är som ett ilsket bi i huvudet. För varje dag som går blir det bara värre och värre." sidan 101, "Kanske är den här staden inte lika ful och tråkig imorgon." sidan 108.

Arbeta vidare

Skriv: Hjälp huvudpersonen att hitta argument att använda på klassrådet för att få ha hatten på sig.

Skriv en lista med flera argument. Skriv argument till en viktig fråga till klassens egna klassråd! Fundera på vilka motargument som kan finnas. Samla argument och skriv en insändare om en orättvisa i skolan/hemmet/samhället. Berätta för en klasskamrat om ett tillfälle när något var orättvist. Skriv som en återberättande text.

Olivia sid 111–126, Katarina von Bredow

Textens innehåll

Viktiga ord: Sjuder, skammen, vrida tillbaka tiden

Textkopplingar: För att bearbeta texten efteråt så passar det bra att ha en diskussion i mindre grupp och i helklass. "Så var det då, så är det nu och så kommer det att vara i evigheters evigheter." Någon som känner igen sig i citatet?

Diskutera även följande citat:

"Olivia är inte en person som gråter." Vad menas med det? Är människor olika känsliga?

"De i klassen kommer att få en chock som de aldrig återhämtar sig ifrån om de ser henne så här." Vad säger det om hur Olivia varit innan? Finns det olika roller i en grupp? Vilka? Vad är bra respektive dåligt med att ha en viss roll i en grupp?

Avsluta med att prata om det Noah gör. Varför gör han det? Är det trovärdigt? Varför/varför inte? Är det ett exempel på civilkurage eller kärlek? Eller både och? Vad hade du gjort i samma situation?

Läsförståelsestrategier

Förutspå: Läs första stycket och diskutera vad som har hänt, lista elevernas förslag på tavlan. Återkoppla till listan efter läsningen. Stanna upp efter "Ska subban aldrig ge sig?!" på sidan 121 och diskutera vad klassen tror kommer hända härnäst.

Sammanfatta: För att få en klar bild av huvudpersonen, stanna upp under läsningens gång och sammanfatta det man får reda på om Olivia. Anteckna kortfattat på tavlan. En bra grund för en fortsatt diskussion efter läsningen. Se *Arbeta vidare*.

Ställa frågor: Börja om möjligt med elevernas egna frågor och utgå ifrån dem!

Att läsa mellan och bortom raderna (inferenser)

Diskutera vad som menas med: "Skammen är som lava." sidan 114, "Is utanpå och eld inuti" sidan 114, "När hon kommer ut härifrån, när den här stunden är över, kommer hon att vara någon annan." sidan 115.

Arbeta vidare

Skriv: Texten passar ypperligt om man ska träna på att skriva novell enligt Cirkelmodellen. Läsaren kastas in i handlingen och får tidigt en bra bild av huvudpersonen. Texten har ett tydligt problem och vändningen/lösningen är ganska oväntad.

Alla älskar min familj – utom jag sid 129–137, Cilla Jackert

Textens innehåll

Viktiga ord: Ljuda, oavbrutet, prövning, begynnelsebokstav, eksem, presenning, slummen, vegetariska, fadderbarn, fosterbarn, analfabeter, stjärnögd, frustar

Arbeta med ord: Diskutera valda ord innan läsning genom att ge eleverna en lista med ord eller ordkort som de ska definiera. Övningen kallas "Gissa ordet". Om eleverna inte kan så ska de gissa. Detta leder ofta till att eleverna under och efter läsningen upptäcker att de kan mer än de tror.

Textkopplingar: På vilket sätt kan du känna igen dig i novellen? Låt eleverna göra kopplingar till texten. Du kan börja med att berätta om dina egna kopplingar. Text-till-mig: Vad från mitt eget liv kan jag känna igen i texten? Text-till-världen: Vad i texten kan jag känna igen från sådant som händer i världen? Text-till-text: Vad i texten känner jag igen från andra texter jag har läst?

Läsförståelsestrategier

Förutspå: Skriv textens rubrik på tavlan och låt eleverna diskutera vad de tror att texten handlar om, lista deras förslag på tavlan.

Skapa inre bilder: Diskutera hur Jonna i texten känner sig, vad i texten ger dessa bilder? Lista vad du får veta om övriga familjemedlemmar.

Sammanfatta: Vad handlar texten om? Låt eleverna diskutera tillsammans och kom i gruppen överens om en mening som sammanfattar hela texten.

Ställa frågor: Börja med elevernas egna frågor och utgå från dem! Här följer några ex. på frågor som kan vara till hjälp: Vem är berättar-jaget? Vilket problem tar texten upp? Är Jonna annorlunda än sin familj? På vilket sätt?

Att läsa mellan och bortom raderna (inferenser)

Diskutera vad som menas med: "För jag är inte som de andra i min familj." sidan 132, "... min klassföreståndare sätter alltid av extra tid till mina utvecklingssamtal eftersom 'vi har så mycket som vi måste gå igenom'". sidan 133, "... de är perfekta för att de är goda människor." sidan 135, "Jag vill vara bäst på att vara sämst." sidan 137.

Arbeta vidare

Skriv: Fundera tillsammans på vad som kommer att hända sedan, skriv fortsättningen på novellen. Personen som berättar i texten skulle lämna några brev från sin mamma, skriv vad det stod i ett av breven.

Diskutera och skriv: Ge Jonna tips på hur hon kan berätta för sina föräldrar om hur hon känner. Skriv ner några råd.

Gäddan och jag sid 139-150, Rebecka Åhlund

Textens innehåll

Viktiga ord: Klegg, ögonvrån, snorblobba, sockiplasten, utställningskatter, brunspräckliga, närsynt, tårkanaler, fladdrar, bås, skrevet, sprakar, fotändan, rouge, högtidligt

Arbeta med ord: Diskutera valda ord innan läsning genom att ge eleverna en lista med ord eller ordkort som de ska definiera. Övningen kallas "Gissa ordet". Om man inte kan så ska man gissa. Detta leder ofta till att eleverna upptäcker att de kan mer än de tror. Efter läsning kontrolleras och revideras gissningarna.

Läsförståelsestrategier

Förutspå: Skriv titeln på tavlan och låt eleverna diskutera vad för slags text de kommer att läsa, lista deras förslag på tavlan. Prata om hur viktig titel/rubrik är för att läsaren ska förstå textsort. Kom på exempel tillsammans.

Skapa inre bilder: Lista ord och meningar som beskriver Gäddan. Rita eller prata om hur hon kan se ut och vilka egenskaper hon har.

Sammanfatta: Återberätta texten med hjälp av Först, sedan, slutligen. Sammanfatta texten genom att fundera på budskapet. Vad handlar texten om? Beskriv med ett ord!

Ställa frågor: Börja med elevernas egna frågor och utgå från dem! Vad undrar du? Här följer några ex. på frågor som kan vara till hjälp:

Vem är Gäddan?

Vem är jag i novellen?

Hur beskrivs Gäddan och hennes familj i början?

Varför kallar de aldrig Gäddan för Gäddan så hon hör?

Vad gör berättar-jaget med sitt te? Varför?

Varför vill inte berättar-jaget gå till parken med Gäddan?

Varför ringer Leila till Gäddan?

Vilka är Elsa och Isabel?

Varför blir Leila glad?

Hur är Leilas och Gäddans relation hemma och i skolan? Hur gamla är Leila och Gäddan? Motivera!

Varför fortsätter Leila att umgås med Gäddan?

Varför låtsas Leila som om hon inte ser dem?

Att läsa mellan och bortom raderna (inferenser)

Vad är det i texten som får oss att förstå att relationen mellan Gäddan och Leila inte är riktigt schysst?

Lista utdrag från texten. Diskutera vad som menas med: "Som om det inte spelar någon roll." sidan 143, "Fattar hon inte det?" sidan 144, "Nä, bara lite utanför, säger jag." sidan 145, "Men jag säger inget." sidan 146, "Jag rycker på axlarna och mumlar något om prydnads." sidan 146, "Jag tänker att Gäddan kommer att bli cool om hon bara ändrar på sig." sidan 147, "... låtsas att jag inte ser dem ..." sidan 148, "Är det såhär enkelt, allting, egentligen?" sidan 149, "Nej, jag ... ska till farmor då, ljuger jag." sidan 150.

Arbeta vidare

Dramatisering: För att bearbeta texten efteråt så passar forumspel bra. En scen ur texten som passar är när antimobbningsambassadören har varit i skolan och rasten ska börja eller när Leila möter Elsa och Isabel. Låt eleverna komma fram till olika alternativ på hur man på ett bättre sätt kan hantera en sådan situation genom att hitta på andra repliker och spela upp scenen för klassen.

Byt perspektiv: Diskutera och fundera på hur berättelsen skulle bli om Gäddan var berättar-jaget. Skriv!

Diskutera: kring "Jag tänker att Gäddan kommer att bli cool om hon bara ändrar sig lite."

Tunneln sid 153–165, Cilla Naumann

Textens innehåll

Textkopplingar: På vilket sätt kan du känna igen dig i novellen? Låt eleverna göra kopplingar till texten. Du kan börja med att berätta om dina egna kopplingar. Text-till-mig: vad från mitt eget liv kan jag känna igen i texten? Text-till-världen: vad i texten kan jag känna igen från sådant som händer i världen? Text-till-text: vad i texten känner jag igen från andra texter jag har läst?

Läsförståelsestrategier

Sammanfatta: Texten innehåller två världar, den riktiga och en fantasivärld. För att få en bättre bild av vad som händer i texten sammanfatta den i vad som händer *först*, *sedan* och *slutligen*. Jobba i par och gemensamt på tavlan.

Ställa frågor: Börja alltid med elevernas egna frågor och utgå från dem! För att hjälpa dem på traven kan eleverna göra frågor utifrån frågeorden Vem? Var? Varför? Hur? Ex. Vem handlar texten om t.ex.? Var utspelar sig berättelsen?

Att läsa mellan och bortom raderna (inferenser)

Sortera elevernas frågor från övningen ovan i *Frågor på raderna*, *Frågor mellan raderna* och *Frågor bortom raderna*. Diskutera frågorna!

Övriga frågor: Diskutera vad mormor menar när hon säger: "Det är inte klokt att två barn ska vara inne i en lägenhet när det är värmebölja." Vems är egentligen felet enligt mormor? Barnens? Mammans? sidan 157. Jonna har ont. Varför? sidan 157. Diskutera vad Jonna menar när hon säger: "Tror du att du kan slippa?" sidan 158. Mamman låter orolig i telefonen. Vad är det som håller på att hända med mormor? sidan 162.

Arbeta vidare

Diskussion utifrån textkopplingen text-till-text: Låt eleverna komma på andra texter som också innehåller olika fantasivärldar. Finns det andra texter, böcker eller filmer där fantasivärlden kommer till för att hjälpa huvudpersonen i en jobbig situation? Vilka likheter/skillnader finns mellan dessa och texten *Tunneln*?

Förbannelsen sid 167-176, Oscar Danielson

Textens innehåll

Viktiga ord: Hummar, spöklilik, tanigare, spretigt, laggar, utmärka sig, vräka ur sig

Arbeta med ord: Diskutera valda ord innan läsning genom att ge eleverna en lista med ord eller ordkort som de ska definiera. Övningen kallas "Gissa ordet". Om eleverna inte kan så ska de gissa. När läsningen är klar går man tillbaka och reviderar sina gissningar. Visa eleverna hur man med hjälp av meningen/stycket kan lista ut vad nya ord betyder. Detta leder ofta till att eleverna under och efter läsningen upptäcker att de kan mer än de tror.

Textkopplingar: Skulle det som händer i texten kunna hända i verkligheten?

Läsförståelsestrategier

Förutspå: Skriv textens första mening på tavlan och låt eleverna diskutera vad de tror att det är som mamma vet, lista deras förslag på tavlan. Läs första stycket och fråga vad det är mamma vet. Läs vidare till första stycket på sidan 171 ("Berättar hon för pappa så vet jag inte hur det går."). Ställ samma fråga.

Skapa inre bilder: Diskutera hur Johan i texten känner sig, vad i texten ger dessa bilder? Vilken känsla är den starkaste?

Sammanfatta: Läs de första fyra styckena och sammanfatta i en lista/en mening vad läsaren får reda på om textens huvudperson. Återkoppla till detta under den fortsatta läsningen.

Ställa frågor: Börja med elevernas egna frågor och utgå från dem! Här följer några ex. på frågor som kan var till hjälp: Vad är "förbannelsen"? Vilket problem tar texten upp? Tycker du att Johans föräldrar gjorde rätt? Varför/varför inte? Är det okej att ha fest utan att bjuda alla i klassen? Är det pinsamt att inte bli bjuden? Varför?

Att läsa mellan och bortom raderna (inferenser)

Diskutera vad som menas med: "Berättar hon för pappa vet jag inte hur det går." sidan 171, "Det är en spöklilik känsla, en ensam känsla, som tar över allt annat." sidan 171, "Jag sjönk bara långsamt genom isen." sidan 172, "Det är som det är." sidan 175.

Arbeta vidare

Dramatisering: Låt eleverna välja att spela upp en scen ur texten och visa hur de tycker att Johan eller hans föräldrar skulle ha agerat istället, t.ex.: När mamma och Johan sitter i soffan. När Johans föräldrar pratar i köket och tror att Johan inte hör.

MALIN GONZALEZ

MALIN HUGANDER

MALIN JONSSON